

Soldaten på *HD* Eidsvoll *9/5-97*

Vårt fineste seiersminnesmerke er ikke det uhorvelige såkalte nasjonalmonumentet på Akershus, men den enkle knelende 1814-soldaten bak jernbanestasjonen på Eidsvoll. Hvorfor?

Sverige var i forbund med Russland, Østerrike, Preussen og England lovet å få Norge som takk om Sverige stilte svenske tropper til sluttoppgjøret mot Napoleon på kontinentet. Ved freden i Kiel 14.1.1814 avsto den dansk-norske kong Fredrik VI Norge til Sveriges trone. Karl Johan så på Norge som sitt personlige bytte.

Den svenske kronprins, Napoleons tidligere marsjall, Karl Johan, utnevnte en svensk visekonge over Norge og ga ham ordre om å rykke inn og besette de norske grensefestningene. «den blå-gule fanen som från uråldriga tider hadde vært både rikens flagg» skulle heises.

Men i Norge ble det reist motstand, med den danske stattholder Christian Fredrik som hovedperson støttet særlig av Carsten Anker på Eidsvold. Fattige Norge mobiliserte i løpet av vinteren ca. 28.000 mann. En stor byrde for nødsårenes befolkning. Sverige hadde sin hovedhær opptatt mot Napoleon på kontinentet. Den svenske hjemmehæren var ikke sterk nok til å ta Norge, som det viste seg blant annet ved Lier og Matrand. En gruppe på 21 behjertede nordmenn hadde på eget initiativ bestemt at det skulle innkal-

les representanter til Eidsvold for å gi Norge en egen grunnlov som selvstendig nasjon, og i kirkene skulle sverges at man var villig til å ofre vilje og blod for det elskede fedreland.

Mens norske tropper sto oppmarsjert, greide Eidsvoldsforsamlingen å gi Norge Grunnloven, og Christian Fredrik ble valgt til Norges konge. 17.-maiverket var fullført. Stormaktene kunne ikke gå tilbake på sitt løfte til Karl Johan og presset Norge. Da den svenske hovedstyrken var hentet hjem igjen, kom det svenske storangrepet, ledet av Karl Johan selv, som ville ødelegge minst mulig for forholdet mellom svensker og nordmenn. Og Christian Fredrik visste at hans dager som Norges konge var talte. Krigen førtes så forsiktig at den militære sjef Staffeldt ble ved krigsrett dømt til døden. Han ble senere benådet av Karl Johan etter at Karl Johan også var blitt norsk kronprins.

Den knelende 1814-soldaten ved Eidsvoll er et godt uttrykk for Norges takknemlighet — vakkert og bramfritt, et mesterverk! At vi fikk Grunnloven, som vi beholdt også i unionen med Sverige, er først og fremst Forsvarets fortjeneste. De bør huskes 17. mai.

Anton Olstad